

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Tdo/36/2025
Identifikačné číslo spisu: 8319010416
Dátum vydania rozhodnutia: 09.12.2025
Meno a priezvisko: JUDr. Petr Kaňa
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2025:8319010416.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Petra Kaňu a členov senátu JUDr. Jozefa Šutku a JUDr. Emila Dubňanského na neverejnom zasadnutí konanom 9. decembra 2025 v Bratislave, v trestnej veci obvineného R. K. pre zločin znásilnenia podľa § 199 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona v jednočinnom súbehu so zločinom sexuálneho násillia podľa § 200 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona, s poukazom na § 139 ods. 1 písm. f) Trestného zákona, o dovolaní obvineného proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 26. septembra 2023, sp. zn. 2To/48/2022, takto

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku sa dovolanie obvineného R. K. o d m i e t a.

Odôvodnenie

Okresný súd Humenné (ďalej tiež „súd I. stupňa“) rozsudkom zo 7. septembra 2022, sp. zn. 1T/71/2019, uznal obvineného R. K. za vinného pre zločin sexuálneho násillia podľa § 200 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. f) Trestného zákona, na tom skutkovom základe, že:

dňa 29.01.2019 v čase okolo polnoci a dňa 30.01.2019 v čase do 01.30 hod. ako zamestnanec - opatrovateľ Domova sociálnych služieb zneužíjúc mentálne postihnutie S. T., nar. XX.XX.XXXX, ktorá bola rozsudkom Okresného súdu Humenné, sp. zn. Nc/1005/05 zo dňa 05.06.1995, právoplatným dňa 26.06.1995, pozbavená spôsobilosti k právnym úkonom, umiestnenej v Domove sociálnych služieb Y, v spoločenskej miestnosti Domova sociálnych služieb Y, kde boli v tom čase sami, chytil ju rukou medzi nohy a zozadu jej prstami vošiel do jej vagíny a análneho otvoru.

Za to súd I. stupňa obvinenému uložil podľa § 200 ods. 2 Trestného zákona trest odňatia slobody vo výmere 11 rokov, na výkon ktorého ho podľa § 48 ods. 2 písm. b) Trestného zákona zaradil do ústavu na výkon trestu odňatia slobody so stredným stupňom strázenia.

Krajský súd v Prešove (ďalej tiež „odvolací súd“) na podklade odvolaní obvineného a prokurátora rozsudkom z 26. septembra 2023, sp. zn. 2To/48/2022 (ďalej tiež „napadnutý rozsudok“) podľa § 321 ods. 1 písm. c), písm. d), písm. e), ods. 3 Trestného poriadku zrušil rozsudok súdu I. stupňa v celom

rozsahu s tým, že podľa § 322 ods. 3 Trestného poriadku sám obvineného uznal za vinného pre zločin znásilnenia podľa § 199 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona v jednočinnom súbehu so zločinom sexuálneho násillia podľa § 200 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona, s poukazom na § 139 ods. 1 písm. f) Trestného zákona, na tom skutkovom základe, že:

dňa 29.01.2019 v čase okolo polnoci a dňa 30.01.2019 v čase do 01.30 hod. ako zamestnanec - opatrovateľ Domova sociálnych služieb zneužíjúc mentálne postihnutie S. T., nar. XX.XX.XXXX, ktorá bola rozsudkom Okresného súdu Humenné, sp. zn. Nc/1005/05 zo dňa 05.06.1995, právoplatným dňa 26.06.1995, pozbavená spôsobilosti k právnym úkonom, umiestnenej v Domove sociálnych služieb Y., v spoločenskej miestnosti nachádzajúcej sa na druhom poschodí Domova sociálnych služieb Y., kde boli v tom čase sami, vykonal s ňou orálny styk, análny styk a následne aj súlož.

Za to odvolací súd obvinenému uložil podľa § 200 ods. 2 Trestného zákona, § 38 ods. 2, ods. 5 Trestného zákona, § 39 ods. 2 písm. c) Trestného zákona úhrnný (nepodmienečný) trest odňatia slobody vo výmere 7 rokov, na výkon ktorého ho podľa § 48 ods. 2 písm. b) Trestného zákona zaradil do ústavu na výkon trestu odňatia slobody so stredným stupňom strázenia.

Podľa § 73 ods. 1 Trestného zákona obvinenému uložil ochranné sexuologické liečenie ústavnou formou.

* * *

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal obvinený dovolanie prostredníctvom obhajkyne (JUDr. Martiny Řeřichovej, PhD., ustanovenej opatrením Okresného súdu Humenné z 5. júna 2024, sp. zn. 1T/71/2019) uplatňujúc v ňom dovolacie dôvody upravené v § 371 ods. 1 písm. c), písm. g), písm. i) a písm. j) Trestného poriadku, argumentujúc tým, že vykonané dokazovanie jednoznačne neusvedčilo obvineného zo spáchania zločinu znásilnenia podľa § 199 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona. S poukazom na skutkovú podstatu uvedenú v § 199 Trestného zákona ďalej uviedol, že znásilnenie býva spojené so sexuálnou traumou obete, avšak zo zabezpečených dôkazov a vykonaného dokazovania nevyplýva, že by počas skutku došlo k súložu a na poškodenú by bolo páchané násillie alebo hrozba bezprostredného násillia. Podľa lekárskeho správ u poškodenú neboli zistené žiadne známky násillia, a podľa znaleckého posudku poškodená neutrpeľa sexuálnu traumu. Obvinený vyhlásil, že z jeho strany nedošlo k donúteniu poškodenú k sexuálnej aktivite, nedošlo k súložu, k orálnemu ani análnemu sexu ani k jeho sexuálnemu uspokojeniu. Zároveň argumentuje aj tým, že ako poškodenú chytil medzi nohami a prstami vošiel do jej vagíny a možno aj análneho otvoru, čo trvalo asi pol minúty, tak na jeho prstoch zostali biologické stopy poškodenú, a pri návšteve toalety sa tieto mohli preniesť do oblasti vnútornej strany spodnej bielizne. Obdobne dôvodil, že jeho konanie nenaplnia ani znaky skutkovej podstaty trestného činu sexuálneho násillia podľa § 200 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. f) Trestného zákona, pričom zopakoval svoju dovolaciu právnu argumentáciu predostretú k § 199 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona.

Následne poukázal na závery odvolacieho súdu, podľa ktorých bol konštatovaný stav bezbrannosti ženy vyvolaný mentálnym postihnutím poškodenú bez toho, aby bol tento záver podporený ďalšími skutkovými konštatáciami, ako sú znaky mentálneho postihnutia či samotná vedomosť o mentálnom postihnutí poškodenú. V domove sociálnych služieb pracoval ako opatrovateľ, pracovné povinnosti si plnil zodpovedne a dodržiaval predpisy. Náplňou jeho práce bol výdaj stravy a liekov, prebaľovanie a hygiena klientov, obliekanie a kŕmenie klientov, a bol pridelený ako opatrovateľ p. O. (na ktorého dohliadal aj v nočných hodinách). Zamestnanci nemali prístup k zdravotnej dokumentácii klientov zariadenia, a z tohto dôvodu nemal ani nemohol mať vedomosť o zdravotnom a mentálnom stave poškodenú. Súčasne nebolo preukázané, že skutok bol na poškodenú spáchaný z dôvodu menšieho odporu alebo slabšej odvetvy poškodenú práve pre jej mentálne postihnutie. Svedkovia vo výpovediach popisujú skutočnosti, ktoré počuli, no žiaden z nich nebol prítomný pri skutku.

K výpovedi poškodenú opakovane poukazoval na skutočnosť, že obvinenie bolo vznesené po výsluchu poškodenú, preto výpoveď poškodenú nie je použiteľná a nemožno na ňu prihliadať. Ak je výpoveď

svedka jediným usvedčujícím důkazom, resp. vo významnej miere rozhodujúcim dôkazom, je nevyhnutné, aby bol výsluch svedka uskutočnený po vznesení obvinenia. Z uvedených dôvodov namietal porušenie práva na obhajobu tým, že nemohol poškodenej S. T. klásť otázky, čo je v rozpore s § 2 ods. 10 a § 34 Trestného poriadku. Zároveň došlo k porušeniu práva podľa § 213 Trestného poriadku, keďže obhajca má právo zúčastniť sa úkonov, ktorých výsledok má byť použitý ako dôkaz v konaní pred súdom. Takýmto postupom došlo aj k porušeniu zásady kontradiktórnosti konania, ktorá má byť v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva realizovaná formou krížového výsluchu.

V ďalšej časti dovolania obvinený namietal, že odvolací súd podľa § 272 ods. 3 Trestného poriadku odmietol vykonať návrh na doplnenie dokazovania správou z domova sociálnych služieb o tom, či bol informovaný o duševnom stave poškodenej, a o akú konkrétnu duševnú poruchu ide. Odvolací súd bez toho, aby vykonal predmetný dôkaz a zabezpečil relevantný dôkaz o jeho vedomosti o duševnom stave poškodenej, konštatoval, že o využitie bezbrannosti ide vtedy, ako obvinený vie o tomto zdravotnom stave a zámerne ho využije na uskutočnenie súdože, resp. vykonanie inej sexuálnej praktiky. Uvedené konštatovanie nemá oporu vo vykonanom dokazovaní.

V závere dovolania obvinený napádal aj výrok, ktorým mu odvolací súd uložil napadnutým rozsudkom podľa § 73 ods. 1 Trestného zákona sexuologické liečenie ústavnou formou napriek tomu, že ku dňu rozhodnutia odvolacieho súdu nebol prepustený, resp. nebolo rozhodnuté postupom podľa § 448 Trestného poriadku o ukončení ochranného sexuologického liečenia ambulantnou formou, ktoré mu bolo uložené rozsudkom Okresného súdu Humenné z 26. apríla 2019, sp. zn. 3T/137/2018, v spojení s uznesením Krajského súdu v Prešove z 5. septembra 2019, sp. zn. 9To/34/2019. Daný postup je podľa jeho názoru v rozpore so zákonom, keďže ide o duplicitné uloženie ochrannej liečby rovnakého typu.

Navrhol preto, aby najvyšší súd podľa § 386 ods. 1 Trestného poriadku vyslovil rozsudkom, že napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu bol porušený zákon, a to aj v konaní, ktoré mu predchádzalo v neprospech obvineného, a aby podľa § 386 ods. 2 Trestného poriadku zrušil rozsudok odvolacieho súdu, ako aj ďalšie rozhodnutia naň obsahovo nadväzujúce, a tomuto súdu podľa § 388 ods. 1 Trestného poriadku prikázal, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

* * *

Prokurátor Okresnej prokuratúry Humenné (ďalej tiež „prokurátor“) v písomnom vyjadrení k dovolaniu obvineného vyjadril názor, že skutok kladený obvinenému za vinu sa stal a spáchal ho obvinený, uložený trest zodpovedá všetkým zákonným zásadám pre ukládanie trestov ustanovených Trestným zákonom, a zohľadňuje pomery osoby páchatel'a a charakter páchanej trestnej činnosti, a v trestnom konaní neboli nijakým zásadným spôsobom porušené práva obvineného. Vo vzťahu k námietkam obvineného uviedol, že odvolací súd sa riadne vysporiadal so všetkými zásadnými skutočnosťami uvádzanými v odvolaní a podľa jeho názoru bol v prípravnom konaní výsluch poškodenej S. T. realizovaný v súlade so zásadou ochrany pred jej sekundárnou viktimizáciou ako obzvlášť zraniteľnej obeť. Zároveň mal obvinený možnosť plne realizovať svoje právo na obhajobu v súdnom konaní. Na záver uviedol, že už len z titulu umiestnenia poškodenej v domove sociálnych služieb v spojení s výkonom zamestnania obvineného a s prihliadnutím na absenciu jej fyzických obmedzení mu muselo byť zrejmé, že dôvodom jej umiestnenia v domove sociálnych služieb neboli jej fyzické, ale psychické obmedzenia.

Na základe uvedeného navrhol, aby odvolací súd podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie obvineného odmietol.

* * *

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (ďalej tiež „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) primárne skúmal procesné podmienky pre podanie dovolania a zistil, že dovolanie bolo podané proti prípustnému rozhodnutiu [§ 368 ods. 2 písm. h) Trestného poriadku], prostredníctvom obhajcu (§ 373 ods. 1 Trestného poriadku), oprávnenou osobou [§ 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku], v

zákonom stanovenej lehote (§ 370 ods. 1 Trestného poriadku), na súde na to určenom (§ 370 ods. 3 Trestného poriadku), že dovolanie spĺňa obligatórne obsahové náležitosti (§ 374 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku), a že boli splnené podmienky uvedené v § 372 ods. 1 Trestného poriadku.

Najvyšší súd pripomína, že v zmysle § 385 ods. 1 Trestného poriadku je ako dovolací súd viazaný dovolacími dôvodmi, ktoré sú v dovolaní uvedené, pričom táto viazanosť sa týka vymedzenia chýb vytýkaných napadnutému rozhodnutiu a konaniu, ktoré mu predchádzalo (§ 374 ods. 1 Trestného poriadku) a nie právnych dôvodov dovolania v ňom uvedených v súlade s § 374 ods. 2 Trestného poriadku z hľadiska ich hodnotenia podľa § 371 Trestného poriadku. Podstatné sú teda vecné argumenty (vytýkané chyby) uplatnené dovolateľom a nie správnosť ich subsumpcie (podradenia) pod konkrétne ustanovenia § 371 Trestného poriadku (R 120/2012).

Poznamenáva tiež, že dovolanie je jeden z mimoriadnych opravných prostriedkov v rámci trestného konania, ktorý je spôsobilý privodiť prelomenie zásady nezmeniteľnosti právoplatných rozhodnutí, a preto ho možno aplikovať iba v prípadoch, ak to je odôvodnené závažnosťou pochybenia napadnutého rozhodnutia súdu.

S ohľadom na povahu dovolacieho konania, ktoré je ako návrhové konanie vždy podmienené návrhom oprávnenej osoby znalej práva - minister spravodlivosti, generálny prokurátor, obhajca v mene obvineného, najvyšší súd je viazaný podaným návrhom do takej miery, že v rámci prieskumu dodržiavania zákonnosti nemôže ísť nad rámec návrhu a v ňom špecifikovaných dôvodov dovolania (§ 385 Trestného poriadku).

* * *

Dovolací súd posudzujúc dovolanie obvineného v týchto intenciách konštatuje, že obvinený v dovolaní uplatnil či už priamo, alebo v rámci vecnej argumentácie, v ktorej vytýkané chyby dovolací súd subsumoval sám pod konkrétne dovolacie dôvody (R 120/2012), dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 písm. c), písm. g), písm. i) a písm. j) Trestného poriadku.

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu.

Jednou zo základných zásad trestného konania je zásada práva na obhajobu, vyjadrená v ustanovení § 2 ods. 9 Trestného poriadku. Právo na obhajobu je zakotvené v čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, v čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a tiež v čl. 6 ods. 3 písm. b), c), d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Právo na obhajobu patrí k základným atribútom spravodlivého procesu, keďže zabezpečuje aj rovnosť zbraní medzi obvineným na jednej strane a prokurátorom na druhej strane. Zmyslom tohto práva je zaručiť ochranu zákonných záujmov a práv osoby, proti ktorej sa konanie vedie, pretože bezchybné rešpektovanie práva na obhajobu je dôležitým predpokladom vydania zákonného a spravodlivého rozhodnutia.

Právo na obhajobu vyjadruje požiadavku, aby v trestnom procese bola zaručená ochrana práv a záujmov osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, a je teda nevyhnutým prostriedkom úspešného výkonu súdnictva smerom k ochrane základných práv a slobôd. Jej legislatívne vyjadrenie a reálne zabezpečenie svedčí v podstate nielen o stupni demokracie v trestnom procese daného štátu, ale vo svojej podstate jej realizácia v čo najširšom meradle je nielen v záujme osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, ale v záujme celej spoločnosti, pretože toto právo neplynie len z ochrany práv jednotlivca, ale aj zo záujmu štátu na zistení pravdy. Právo na obhajobu sa zaručuje ako základné právo fyzickej osoby, ktoré podlieha všetkým pravidlám, ktoré sa uznávajú pri ochrane základných práv a slobôd, a možno ho vnímať aj ako prostriedok nastoľujúci spravodlivú rovnováhu medzi verejnými záujmami, ktoré sú predmetom ústavnej ochrany.

V užšom zmysle, vychádzajúc z judikatúry, sa právo na obhajobu v zmysle dovolacieho dôvodu podľa §

371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku chápe ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného (vrátane jeho obhajcu) a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie jednotlivého obhajovacieho práva. Trestný poriadok obsahuje celý rad ustanovení (napr. vid' § 34 a nasl., pokiaľ ide o obvineného, resp. § 44 a nasl., čo sa týka obhajcu a pod.), ktoré upravujú jednotlivé čiastkové práva na obhajobu, charakteristické pre príslušné štádium trestného konania. Prípadné porušenie len niektorého z nich, pokiaľ sa to zásadným spôsobom neprejaví na postavení obvineného v trestnom konaní, samo osebe nezakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Napokon, aj zo samotného gramatického znenia naposledy označeného ustanovenia Trestného poriadku vyplýva, že len porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom je spôsobilé naplniť uvedený dovolací dôvod. Takýmto zásadným porušením by bolo najmä porušenie ustanovení o povinnej obhajobe podľa § 37 Trestného poriadku (ktoré by mohlo mať konkrétny vplyv na vykonanie jednotlivých úkonov trestného konania smerujúcich k vydaniu rozhodnutí procesnej povahy, napr. na rozhodnutie o obmedzení osobnej slobody alebo meritórne rozhodnutie), alebo aj iných procesných ustanovení, ktorých porušenie intenzitou zodpovedá vyššie uvedenému, resp. má obdobne negatívny materiálny dopad na obvineného. Dôležité sú vždy konkrétne podmienky prípadu, ktoré je potrebné vyhodnotiť individuálne, ako aj vo vzájomných súvislostiach.

Možno zovšeobecniť, že až takéto „kvalifikované“ porušenie práva na obhajobu „zásadným spôsobom“ môže byť dôvodom na konštatáciu porušenia práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, pričom predmetné porušenie musí mať vzhľadom na vyššie uvádzané konkrétne okolnosti prípadu aj súčasne podstatný vplyv na výsledok konania - tzn. na rozhodnutie vo veci samej. Zásadným je v tomto smere záver, že právo na obhajobu v zmysle označeného dôvodu dovolania je potrebné chápať ako nevyhnutné vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného, resp. jeho obhajcu (§ 34 ods. 4 Trestného poriadku).

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dovolateľ v prvom rade namieta, že svedecká výpoveď poškodenej S. T. je nepoužiteľná a nemožno na ňu prihliadať z dôvodu, že poškodená bola vypočutá pred vznesením obvinenia a obvinený jej nemohol klásť otázky. Zároveň uvádzal, že ak je výpoveď svedka jediným usvedčujúcim dôkazom alebo vo významnej miere rozhodujúcim dôkazom, je nevyhnutné, aby bol výsluch svedka uskutočnený po vznesení obvinenia.

K princípu kontradiktórnosti je potrebné najprv uviesť, že sa uplatňuje predovšetkým v súdnom konaní, avšak prvky kontradiktórnosti sa vyskytujú už v prípravnom konaní. V zásade platí požiadavka, pre zachovanie práva obvineného náležite sa brániť proti trestnému obvineniu, aby svedok bol vypočutý kontradiktórne v zmysle čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovoru“).

Aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) možno dovodiť, že dôkazy by v zásade mali byť vykonané v prítomnosti obvineného na verejnom pojednávaní v súlade so zásadou kontradiktórnosti. Výnimky z tohto pravidla sú síce možné, musí byť však obvinenému daná primeraná a vhodná možnosť svedka, vypovedajúceho proti nemu, vypočúť a klásť mu otázky, buď hneď pri prvom výsluchu alebo v neskoršom štádiu konania (pozri napr. Hümmel proti Nemecku z 19. októbra 2012, sťažnosť č. 26171/07, odsek 38; Luca proti Taliansku z 27. mája 2001, sťažnosť č. 33354/96, ods. 39; Solakov proti Bývalej juhoslovanskej republike Macedónsko z 31. januára 2002, sťažnosť č. 47023/99, ods. 57). Neprítomnosť svedka na pojednávaní musí byť odôvodnená (napr. v prípade jeho smrti, nezvestnosti a pod.), ale aj pri splnení tejto podmienky, pokiaľ sa obvinenie zakladá výlučne alebo v rozhodujúcej miere na výpovedi osoby, ktorú obvinený nemal možnosť vypočúť alebo dať vypočúť, či už v štádiu vyšetrovania alebo počas konania pred súdom, práva obvineného nemôžu byť obmedzené do takej miery, ktorá nie je v súlade so zárukami poskytnutými článkom 6 Dohovoru, tzv. „pravidlo jediného alebo rozhodujúceho dôkazu“ [pozri Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému Kráľovstvu (Veľká Komora) z 15. decembra 2011, sťažnosť č. 26766/05 a 22228/06, ods. 119].

Z rozhodovacej činnosti ESLP tak možno dovodiť absenciu prvku spravodlivosti trestného procesu a teda porušenie čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru v prípade, ak je výpoveď svedka, ktorého nemal

obvinený možnosť vypočúť alebo dať vypočúť, voči nemu jediným použitým usvedčujúcim dôkazom. Ak však ide o dôkaz rozhodujúci, ale nie jediný, nevyhnutne (hoci to závisí vždy od konkrétnych okolností prípadu) nepôjde o nespravodlivý trestný proces, pokiaľ členský štát preukáže, že urobil všetko pre to, aby prítomnosť svedka zabezpečil.

O jedinom (angl. sole, fr. unique) dôkaze možno hovoriť v prípade, ak v konaní absentuje akýkoľvek iný dôkaz proti obvinenému. Rozhodujúci (angl. decisive, fr. déterminante) dôkaz je potrebné chápať ako dôkaz takej dôležitosti alebo významu, že bude pravdepodobne určujúci pre výsledok konania. V prípade, ak sa výpoveď svedka, ktorého obvinený nemohol vypočúť, opiera aj o iné podporné dôkazy, určenie, či ide o rozhodujúci dôkaz, bude závisieť od sily podporných dôkazov. Čím silnejšie sú tieto dôkazy, tým menej je pravdepodobné, že bude výpoveď neprítomného svedka považovaná za rozhodujúcu (Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému Kráľovstvu (Veľká Komora) z 15. decembra 2011, sťažnosť č. 26766/05 a 22228/06, ods. 131).

Aplikujúc tieto východiská na posudzovaný prípad, dovolací súd konštatuje, že svedecká výpoveď poškodenej nezodpovedá definícii jediného dôkazu, keď v prejednávanej veci boli súdom vykonané aj ďalšie podporné dôkazy.

Pri hodnotení toho, či svedecká výpoveď poškodenej je rozhodujúcim dôkazom, dovolací súd poukazuje na obsah svedeckej výpovede G. J., vedúcej zdravotného úseku v domove sociálnych služieb, ktorá v štádiu konania po vznesení obvinenia vypovedala priamo o tom, čo jej rozprávala poškodenej nasledujúce ráno o priebehu noci vlastnými slovami. Svedkyňa opísala, ako jej poškodenej opisovala polohy, v akých došlo ku styku, striedanie análneho, orálneho a vaginálneho styku, o tom, že to poškodenej malo bolieť, o tom, že jej bolo zle z orálneho styku a o tom, že obvinený mal „smrdieť“. Vypovedala tiež, ako mala byť poškodenej opakovane upozornená obvineným, aby bola ticho a že za sex jej poskytne cigarety. Ďalej vypovedala, že poškodenej bola ráno rozrušená, triasla sa a opakovane uvádzala, že sa to obvinený nesmie dozvedieť, že to nesmela nikomu povedať, bála sa. Uviedla tiež, že poškodenej dobre pozná, a tá nevie klamať. Rozhodnutie súdov bolo taktiež založené na výpovedi svedkýň - ošetrovateliek I. C. a T. C.. Aj keď tieto ošetrovatelky nepočuli žiadne zvuky zo spoločenskej miestnosti, ktoré by naznačovali, že sa tam má niečo diať, ich výpovede korešpondujú s dejovou líniou skutku, vo vzťahu k časovému priebehu noci, o tom, že sa obvinený nachádzal na poschodí v spoločenskej miestnosti, že boli skontrolovať poschodie a že ich obvinený ubezpečoval, že sa tam nič nedeje, že počuli charakteristické kroky poškodenej na poschodí, ktorá v noci nespala a opakovane ju bolo počuť chodiť po chodbách. S týmito výpoveďami korešponduje aj výpoveď RSDr. C. S., toho času riaditeľa domova sociálnych služieb, ktorý vypovedal, že mu bolo oznámené, že v noci došlo v domove sociálnych služieb k sexuálnemu styku ošetrovateľa - obvineného a klientky - poškodenej S. T., na čo následne prišiel vykonať pohovor s poškodenej a tiež s obvineným, pričom aj jemu poškodenej zhodne porozprávala o priebehu styku, o tom, že ju obvinený zavolať do zasadačky, kde sa ona sama vyzliekla a kde s ňou obvinený postupne vykonal orálny, análny aj vaginálny styk, že ju to odzadu bolelo, že mu ho musela „vycucať“ a jej bolo na zvracanie. Svedok tiež vypovedal, že následne vykonal pohovor s obvineným, ktorý tieto udalosti poprel, no nebránil sa okamžitému ukončeniu pracovného pomeru. V tejto súvislosti aj s ohľadom na dovolaciu argumentáciu obvineného nemôže ostať bez povšimnutia to, že výsluchov, z ktorých výpovede boli procesným spôsobom prečítané na hlavnom pojednávaní, okrem svedeckého výsluchu poškodenej S. T., sa v prípravnom konaní zúčastnila ustanovená obhajkyňa obvineného, ktorá aktívne kládla vypočúvaným osobám otázky, čím bola naplnená aj požiadavka kontradiktórnosti týchto výsluchov. Súdy nižšieho stupňa rozhodnutie o vine opierali taktiež o znalecké dokazovanie, vykonané Kriminalistickým a expertíznym ústavom Policajného zboru v Košiciach, vo vzťahu k výsledkom DNA analýzy, nájdenému zmiešanému profilu DNA na vnútornej strane boxeriek obvineného v oblasti rozkroku, obsahujúcej DNA obvineného a poškodenej. Zároveň je potrebné uviesť, že ani obvinený nespochybňuje, že bol prítomný a došlo z jeho strany k iným sexuálnym praktikám, keď uvádza, že chytil poškodenej medzi nohami a prstami vošiel do jej vagíny a možno aj do análneho otvoru, čo trvalo asi pol minúty. Rovnako aj zo znaleckého posudku z odboru psychiatrie vypracovaného MUDr. K. Q.-E. vyplýva, že u obvineného je prítomná sexuálna deviácia, porucha koordinácie sexuálne motivačných systémov - sexuálna agresivita. Sexualita obvineného má poruchu v koordinácii jednotlivých sexuálnych

subsystémov, prejavujúcu sa v jeho sexuálnom správaní - ide o eroticky nevyladenú osobu, pričom aj žena nevysielajúca erotické signály potencuje jeho vzrušenie. Dané závery vypovedajú o osobnosti obvineného a nepriamo podporujú aj priebeh ustáleného skutku.

Dovolací súd tak konštatuje, že svedecká výpoveď poškodenej rozhodne ani zďaleka nepredstavovala ani jediný dôkaz, hoci bola jediným priamym svedkom inkriminovaného skutku, a s ohľadom na rozsah a kvalitu iných, hoci nepriamych dôkazov bolo na autonómnom zvážení konajúcich súdov posúdenie nevyhnutnosti opätovného výsluchu poškodenej ako svedkyne na hlavnom pojednávaní.

Dovolací súd tiež hodnotí ako nezanedbateľný postoj samotnej obhajoby k otázke potreby vypočutia poškodenej ako svedkyne na hlavnom pojednávaní. Prokurátor v obžalobe navrhol prečítať jej svedeckú výpoveď z prípravného konania. Obhajkyňa obvineného prítomná na hlavnom pojednávaní síce vyslovila pochybnosť o zákonnosti tohto dôkazu z dôvodu, že v prípravnom konaní sa dožadovali jej opätovného výsluchu za ich prítomnosti, čo im bolo zo strany orgánov činných v trestnom konaní odmietnuté, avšak rovnako (ako prokurátor) súhlasila s prečítaním tejto výpovede. Sám obvinený pritom výslovne požiadal, aby sa vykonalo hlavné pojednávanie v jeho neprítomnosti (čím sa minimálne vzdal jeho osobnej možnosti kladenia otázok tejto svedkyne v rámci zásady ústnosti a bezprostrednosti).

Na základe týchto skutočností potom procesný postup súdov v pôvodnom konaní, založený na závere o absencii nevyhnutnosti opätovného výsluchu poškodenej - sexuálne atakovanej obzvlášť zraniteľnej obeť s mentálnym deficitom - hodnotí dovolací súd ako správny, plne rešpektujúci (vzhľadom na všetky okolnosti prípadu a najmä osobné pomery poškodenej) právo poškodenej nebyť vystavenou sekundárnej viktimizácii jej ďalším výsluchom, ktorý tak navyše ani nebol nevyhnutný pre ustálenie skutkového stavu veci s ohľadom na dostatočný objem a kvalitu iných, vo veci zabezpečených dôkazov. Najvyšší súd s poukazom na rozhodovaciu činnosť ESĽP potom už len nad rámec uvedeného doplnia, že aj v prípade, ak by išlo o dôkaz rozhodujúci, neznamenalo by to automaticky porušenie práva na obhajobu. ESĽP už pripustil ako neporušujúci právo na spravodlivý proces aj taký postup, keď v prípade páchania sexuálneho násillia otcom voči maloletému nekonštatoval porušenie práva na obhajobu v situácii, keď bola použitá rozhodujúca výpoveď svedka (maloletého), ktorému obvinený nemohol klásť otázky, s poukazom na to, že právo na obhajobu bolo vyvážené inými faktormi. V tomto ohľade ESĽP poznamenal, že rozhodnutie bolo založené aj na ďalších dôkazoch, pričom poukázal aj na jasnosť výpovede maloletého, v ktorej absentovali akékoľvek rozpory, ako aj na správu vypracovanú sociálnou pracovníčkou, ktorá maloletého vyšetrila. Z daných dôvodov bolo obmedzenie práva na kontradiktórnosť konania vyvážené faktormi, ktoré kompenzovali sťažné podmienky, v ktorých pracovala obhajoba (Papadopoulos v. Grécko z 14. augusta 2020, sťažnosť č. 78085/12, ods. 38). Z uvedeného dôvodu dovolací súd konštatuje, vychádzajúc z judikatúry ESĽP, že ani v prípade, že by aj výpoveď poškodenej predstavovala rozhodujúcu dôkaz, jej použitie by v prejednávacom prípade nepredstavovalo porušenie práva na obhajobu, keďže práva obhajoby boli vyvážené ďalšími faktormi, a to dôkazmi, na ktorých bolo založené rozhodnutie - výpovede hore menovaných svedkov, znalecké posudky, DNA analýza, ako aj vyjadreniami obvineného, pričom samotná výpoveď poškodenej je vnútorne nerozporuplná, a aj zo záverov znalca z odboru psychológie vyplýva, že poškodená napriek mentálnemu postihnutiu nemá narušenú schopnosť vnímania udalostí a má primeranú schopnosť následnej reprodukcie prežitého; vie riadne opísať čo prežila, videla a cítila. Poškodená opakovane opísala, čo sa malo v tú noc diať, opísala ako malo k pohlavnému styku a iným sexuálnym praktikám dôjsť, k jeho priebehu, tak aj k pocitom, aké vtedy mala, čo vnímala a cítila, a nemá ani tendenciu ku konfabuláciám.

Obvinený v rámci tohto dovolacieho dôvodu tiež argumentačne namieta, že odvolací súd odmietol jeho návrh na doplnenie dokazovania - požiadal domov sociálnych služieb o podanie správy, či bol informovaný o zdravotnom stave poškodenej.

K uvedenej námietke najvyšší súd poukazuje na to, že naplnenie dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je možné konštatovať (aj) v takom prípade, ak by sa súdy návrhom na vykonanie dôkazu vôbec nezaoberali, resp. by takémuto návrhu nevyhoveli, a to aspoň bez stručného

odôvodnenia takéhoto postupu. Takáto procesná situácia môže nastať tak v konaní pred súdom I. stupňa, ktorý by jednak formálnym rozhodnutím - uznesením podľa § 272 ods. 3 Trestného poriadku, ktoré je potrebné procesne zachytiť protokoláciou do zápisnice o hlavnom pojednávaní, a v odôvodnení rozhodnutia vo veci samej opomenul vysporiadať sa s otázkou, prečo návrhom na doplnenie dokazovania nevyhovel. Táto prezumpcia primerane platí aj pre konanie pred odvolacím súdom, ktorý by s poukazom na zásadu, že konanie pred súdom prvého a druhého stupňa tvoria jeden celok, toto pochybenie nezhojil (najneskôr) v odôvodnení rozhodnutia o odvolaní obvineného.

Inými slovami vyjadrené, naplnenie dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nemožno odvodiť výlučne zo skutočnosti, že skôr vo veci konajúce a rozhodujúce súdy nižších inštancií nepovažovali návrhy na vykonanie dokazovania, resp. jeho doplnenie prednesené obvineným za významné pre konečné rozhodnutie vo veci samej, ak súčasne zo strany súdu bolo obvinenému také jeho stanovisko dostatočným spôsobom zrozumiteľne (aj keď len stručne) vysvetlené. Dovolací súd totiž nemôže skúmať hodnotenie dôkazov, ako ani správnosť úvah súdov nižších stupňov vo vzťahu k „dostatočnosti“ dôkazného podkladu pre nimi vnímané zistenie skutkového stavu v miere spoľahlivej a obsahovo spôsobilej pre rozhodnutie vo veci samej. Dovolací súd rovnako nemôže - výnimku predstavuje taká procesná situácia, ak je dovolateľom minister spravodlivosti s poukazom na § 371 ods. 3 Trestného poriadku - skúmať a meniť ani správnosť a úplnosť skutku zisteného práve na podklade už skôr vykonaného hodnotenia dôkazov, ktoré sa realizuje v konaní pred súdmi nižšej inštancie.

Ak platí už vyššie formulovaný záver, že právo na obhajobu (ktoré je prvkom spravodlivého, tzn. fair procesu) v sebe obligatórne poníma aj vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného (§ 34 ods. 4 Trestného poriadku), obdobne tak sa nemožno účinne domáhať naplnenia dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku v takom prípade, ak súdom ustálený obsah a rozsah vlastnej úvahy o voľbe použitých dôkazných prostriedkov a hodnotenia z nich získaných výsledkov (tzn. hodnotenia dôkazov) na podklade § 2 ods. 10, resp. ods. 12 Trestného poriadku „nevyhovuje“ predstavám dovolateľa. Ak záver orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu vykonaný v zmysle § 2 ods. 12 Trestného poriadku o tom, že určitú skutkovú okolnosť považuje za dokázanú a že ju nebude overovať ďalšími dôkazmi, zakladal opodstatnenosť dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, takýto výklad by odporoval viazanosti dovolacieho súdu zisteným skutkom podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku - dovolacieho dôvodu vyjadrujúceho zásadu, že účelom dovolacieho konania je spravidla posudzovanie otázok právnych a nie skutkových (správnosti a úplnosti zistenia skutkového stavu).

Pre dovolací súd je z pohľadu skúmania dodržania práva na obhajobu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku podstatným zistenie, či sa súd I. stupňa alebo odvolací súd návrhom na doplnenie dokazovania zaoberali (t. j. či naň procesne reagovali) a súčasne uviedli aspoň stručné dôvody, na podklade ktorých sa takémuto návrhu rozhodli nevyhovieť. V uvedenom smere tak najvyšší súd vzhľadom na odôvodnenie napadnutého rozhodnutia (viď str. 8 druhý odsek) konštatuje, že táto námietka nenapĺňa dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

* * *

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku dovolací súd uvádza, že tento je v zmysle dikcie označeného zákonného ustanovenia naplnený, ak rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

Skutočnosť, že rozhodnutie je založené na dôkazoch vykonaných v rozpore so zákonom, musí byť z obsahu spisu zrejmé a porušenie zákona by malo svojou povahou a závažnosťou zodpovedať porušeniu práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čomu napokon zodpovedá i samotná povaha dovolania ako mimoriadneho (nie ďalšieho riadneho) opravného prostriedku. Z uvedeného potom logicky vyplýva záver, že nesprávny procesný postup súdu pri vykonávaní dôkazov môže byť dovolacím dôvodom v zmysle § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku len vtedy ak má, resp. mal negatívny dopad na práva obvineného. Ak sa nepreukázu takéto účinky

nesprávneho procesného postupu pri vykonávaní dôkazov, potom nemožno hovoriť o naplnení dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, a to aj so zreteľom na to, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd by mohlo dôjsť len vtedy, ak by odsúdenie bolo založené výlučne alebo v rozhodujúcej miere na dôkazoch získaných nezákonným spôsobom (R 24/2020).

Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku nie je možné vykladať v rozpore s jeho logickým a materiálnym významom, či účelom („je založené na dôkazoch“) tak, že pôjde o prípady, keď súd dôkaz nevykonal. Súd nie je povinný vykonať dôkazy, ktoré strany nenavrhlí a tiež nemusí vykonať ani tie dôkazy, ktoré strany síce navrhli, ale súd ich nepovažuje za rozhodné a dôležité pre spravodlivé rozhodnutie (§ 272 ods. 3, § 2 ods. 10, ods. 11 Trestného poriadku), a napokon súd nemusí vykonať ani tie dôkazy, ktoré strany síce navrhli, ale „neskoro“ (§ 240 ods. 3 Trestného poriadku) alebo neprejavili reálnu snahu o ich vykonanie (§ 240 ods. 4 Trestného poriadku).

Dovolacia argumentácia v posudzovanom prípade však neuvádza žiadny dôkaz, ktorý by mal byť buď získaný nezákonným spôsobom alebo vykonaný nezákonným spôsobom, okrem spochybňovania kontradiktórnosti výsluchu poškodenej v prípravnom konaní, s čím sa už argumentačne vysporiadali v odôvodnení rozsudkov na stranách 8 až 10 súd I. stupňa a odvolací súd na strane 5. Najvyšší súd v tejto súvislosti dáva do pozornosti obvinenému aj rozhodovacia činnosť Ústavného súdu Slovenskej republiky, podľa ktorej postup súdneho orgánu, ktorý koná v súlade s procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi konania v občianskoprávnej alebo trestnoprávnej veci, nemožno považovať za porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy alebo práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 122/05, IV. ÚS 462/2012, III. ÚS 591/2013, I. ÚS 670/2014). Inými slovami, všeobecný súd nemôže porušiť základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ak koná vo veci v súlade s procesnoprávnymi predpismi upravujúcimi postupy v príslušnom konaní (IV. ÚS 462/2012). Dovolací dôvod upravený v § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku z pohľadu dovolateľom vytýkaných chýb tak naplnený nebol.

* * *

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku dovolací súd uvádza, že tento je v zmysle dikcie označeného zákonného ustanovenia naplnený, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

Nesprávnym právnym posúdením zisteného skutku sa primárne rozumie, že súdmi v pôvodnom konaní ustálený skutok bol vo výroku o vine odsudzujúceho rozhodnutia právne kvalifikovaný ako trestný čin, hoci nenaplnia znaky akéhokoľvek trestného činu, alebo že ustálený skutok vykazuje znaky iného trestného činu, než pre aký bol obvinený uznaný za vinného.

Podstatou správneho právneho posúdenia skutku (správnej právnej kvalifikácie) je tak správna aplikácia hmotného práva, teda že skutok zistený (formulovaný v tzv. skutkovej vete odsudzujúceho výroku o vine) v napadnutom rozhodnutí súdu bol z pohľadu zákonných znakov správne subsumovaný (podradený) pod konkrétnu skutkovú podstatu príslušného trestného činu upravenú v Trestnom zákone, pričom len opačný prípad (nesprávna subsumpcia) odôvodňuje naplnenie tohto dovolacieho dôvodu.

Obvinený odkazujúc na znenia trestných činov znásilnenia podľa § 199 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona a sexuálneho násillia podľa § 200 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona vecnú opodstatnenosť svojho dovolania odvíja primárne z toho, že v konaní nebolo preukázané použitie násillia alebo hrozby bezprostredného násillia, a nedošlo ani k dosiahnutiu jeho sexuálneho uspokojenia, a teda jeho konaním neboli naplnené skutkové podstaty trestných činov znásillenia a sexuálneho násillia. Ďalej tvrdil, že nedošlo k súložiu, k orálnemu ani análnemu sexu, ale poškodenú len „chytil medzi nohami a prstami vošiel do jej vagíny a možno aj do análneho otvoru, čo trvalo asi pol minúty“. Prítomnosť DNA profilu poškodenej na vnútornej strane jeho boxeriek vysvetľuje tým, že v ten večer viackrát použil

toaletu a takto mohlo dôjsť k prenosu DNA profilu poškodenej. Zároveň uvádzal, že pre naplnenie skutkovej podstaty trestného činu znásilnenia a sexuálneho násillia absentuje aj znak bezbrannosti (poškodenej) z dôvodu mentálneho postihnutia, keďže nemal a ani nemohol mať vedomosť o zdravotnom a mentálnom stave poškodenej.

Pokiaľ obvinený v dovolaní namietal, že vykonaným dokazovaním nebolo preukázané, že sa skutok stal tak, ako je to uvedené v napadnutom rozsudku, čím vznikli pochybnosti o jeho vine, najvyšší súd zdôrazňuje, že dovolanie nie je ďalším odvolaním, teda riadnym opravným prostriedkom, ale súdny prieskum v dovolacom konaní je zákonom vymedzený omnoho užšie, a to viacerými zákonom stanovenými obmedzeniami. Významné obmedzenie súdneho prieskumu v dovolacom konaní vyplýva z § 371 ods. 1 písm. i), vety za bodkočiarkou Trestného poriadku, ktoré dovolaciemu súdu zakazuje skúmať správnosť zisteného skutku vyjadreného v tzv. skutkovej vete rozsudku („správnosť a úplnosť zisteného skutku dovolací nemôže skúmať a meniť“). Z citovaného vyplýva, že ak dovolací súd nesmie skúmať správnosť a úplnosť zisteného skutku, rovnako ani dovolateľ nemôže s úspechom namietat, že skutkový stav tak, ako bol zistený v základnom trestnom konaní, mal byť zistený nesprávne alebo neúplne. Pokiaľ teda obvinený namietal, že v jeho trestnej veci majú byť (vychádzajúc z jeho vlastného hodnotenia dôkazov) aj po vykonaní dokazovania naďalej dané pochybnosti o jeho vine, tak ide o námietku proti správnosti zistenia skutku vyjadreného v tzv. skutkovej vete, nesubsumovateľnú pod žiaden z dovolacích dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. a) až n) Trestného poriadku, pretože presahuje rámec prieskumu v dovolacom konaní. Namietanie nesprávnosti skutkových zistení alebo nesprávneho hodnotenia dôkazov nenaplnia žiaden dovolací dôvod (primerane viď R/57/2007, S/3/2011, R/7/2011).

Pokiaľ ide o právne posúdenie veci, ani v tejto otázke najvyšší súd nezhliadol opodstatnenosť námietok obvineného. Vychádzajúc zo skutkových záverov ustálených súdmi nižšieho stupňa, ktoré nie je už oprávnený skúmať a meniť, dospel k tomu, že z vymedzenia skutku tak, ako bol sformulovaný v skutkovej vete napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, je zrejmé, že zodpovedá právnej kvalifikácii - posúdeniu konania obvineného ako zločinu znásilnenia podľa § 199 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona spáchaného v jednočinnom súbehu so zločinom sexuálneho násillia podľa § 200 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona, s poukazom na § 139 ods. 1 písm. f) Trestného zákona. Použitú právnu kvalifikáciu odôvodňujú všetky skutkové okolnosti, ktoré sú v popise skutku zahrnuté a ktoré vyjadrujú naplnenie príslušných znakov skutkových podstat označených trestných činov. Zo znenia skutkovej vety v rozsudku odvolacieho súdu zrozumiteľne vyplýva konanie obvineného, čím je dovolací súd viazaný. Pre najvyšší súd je v zmysle uvedeného podstatným, že zo skutku zreteľne vyplýva, že obvinený dňa 29. januára 2019 v čase okolo polnoci a dňa 30. januára 2019 v čase do 01.30 hod. ako zamestnanec - opatrovateľ Domova sociálnych služieb zneužíjúc mentálne postihnutie S. T., nar. XX.XX.XXXX, ktorá bola rozsudkom Okresného súdu Humenné sp. zn. Nc/1005/05 zo dňa 05.06.1995, právoplatným dňa 26.06.1995, pozbavená spôsobilosti k právnym úkonom, umiestnenej v Domove sociálnych služieb Y., v spoločenskej miestnosti nachádzajúcej sa na druhom poschodí Domova sociálnych služieb Y., kde boli v tom čase sami, vykonal s ňou orálny styk, análny styk a následne aj súlož [t. j. čin spáchal na chránenej osobe - chorej osobe - § 139 ods. 1 písm. f) Trestného zákona s poukazom na § 127 ods. 6 Trestného zákona - chorou osobou sa na účely tohto zákona rozumie osoba, ktorá v čase činu trpí fyzickou chorobou alebo duševnou chorobou, aj keď prechodnou, bez ohľadu na to, či je dočasne práceneschopná, ako aj osoba so zmenenou pracovnou schopnosťou, invalidná osoba alebo osoba s ťažkým zdravotným postihnutím, pričom intenzita takej choroby alebo postihnutia zodpovedá ťažkej ujme na zdraví].

V danej súvislosti je potrebné dodať, že dovolací súd hodnotí skutkový stav pri rozhodovaní o dovolaní, ktoré sa opiera o dovolací dôvod uvedený v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku len z hľadiska toho, či skutok alebo iná okolnosť skutkovej povahy boli správne právne posúdené. Z tohto pohľadu hodnotí aj skutočnosť, či skutok, z ktorého bol obvinený uznaný za vinného, bol v tzv. skutkovej vete rozsudku vymedzený tak, aby zodpovedal znakom skutkovej podstaty príslušného trestného činu (R 47/2008).

Vo vzťahu kU skutkovému stavu zistenému súdmi nižšieho stupňa, vyjadrenému v tzv. skutkovej vete

výroku ich meritórnych rozhodnutí vydaných v rámci základného konania, môže obvinený v dovolaní uplatňovať iba námietky právneho charakteru, nikdy nie námietky skutkové. Za skutkové námietky sa pritom považujú námietky, ktoré smerujú proti skutkovým zisteniam súdov, proti rozsahu vykonaného dokazovania, prípadne i hodnoteniu vykonaných dôkazov súdmi nižšej inštancie (vrátane hodnovernosti resp. nehodnovernosti vypočutých svedkov). Dovolací súd nemôže posudzovať správnosť a úplnosť skutkových zistení aj preto, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy bez toho, aby ich mohol v konaní o dovolaní sám vykonávať. Ťažisko dokazovania je totiž v konaní na súde prvého stupňa a jeho skutkové závery môže dopĺňať, resp. korigovať iba odvolací súd v rámci odvolacieho konania. Dovolací súd nie je možné chápať ako druhú, „odvolaciu“ inštanciu zameranú k preskúmaniu rozhodnutí súdov nižšieho stupňa.

Analyzujúc jednotlivé dovolacie výhrady dospel najvyšší súd k záveru, že obvinený sa dovolaním snaží preniesť svoju odvolaciu argumentáciu pred dovolací súd. Vzhľadom na to, že vyššie uvedené dovolacie námietky uplatnil obvinený už v odvolaní, pričom odvolací súd sa s nimi jasne a zrozumiteľne vysporiadal, dovolací súd stotožňujúc sa s tam uvedenou argumentáciou, odkazuje na odôvodnenie napadnutého rozsudku odvolacieho súdu na str. 7 a 8 rozsudku, z ktorého vyplýva, že: „Odvolací súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že využitie bezbrannosti ženy je nesporne naplnené aj v takej situácii, kedy žena trpiaca duševnou poruchou, v dôsledku ktorej nechápe zmysel konania páchatel'a, nie je tak schopná posúdiť potrebu odporu proti súložiu resp. iným sexuálnym praktikám. Poškodená osoba nie je schopná prejavíť dostatočne jednoznačne svoju vôľu a dať svoj nesúhlas s konaním páchatel'a zreteľne najavo o. i. aj z dôvodu, že nevie rozumovo posúdiť, že zo strany páchatel'a ide o neprípustné, protiprávne konanie, že sa deje niečo nesprávne a že sa teda má brániť. O využitie bezbrannosti ide vtedy, ak obžalovaný vie o tomto zdravotnom stave a zámerne ho využije na uskutočnenie súložie, resp. vykonanie inej sexuálnej praktiky. V tomto konaní to bolo práve využitie bezbrannosti poškodenej, spočívajúcej v jej mentálnom postihnutí, ktorým došlo k naplneniu skutkovej podstaty spáchaných trestných činov obžalovaným.

Odvolací súd ďalej upriamuje pozornosť na konkrétne odvolacie námietky obžalovaného, zohľadňujúc relevantné, týkajúce sa podstaty predmetu konania, majúce vplyv na posúdenie zákonnosti a dôvodnosti odsúdenia obžalovaného, vyslovenia jeho viny a určeného druhu trestu a jeho výmery.

K námietke obžalovaného, že u poškodenej pri lekárskej prehliadke neboli zistené žiadne známky násillia; zranenie, škrabance a pod., odvolací súd zdôrazňuje, že k naplneniu skutkovej podstaty trestného činu znásillenia, resp. sexuálneho násillia nie je nevyhnutné použitie fyzického násillia resp. hrozby násillia páchatel'om, ale dochádza k nemu aj zneužitím bezbrannosti obeť. Táto skutočnosť v konaní preukázaná bola a odvolací súd otázku využitia bezbrannosti poškodenej obžalovaným dostatočne zdôvodnil vyššie, t. j. argumentácia obžalovaného o absencii použitia násillia a neexistencia viditeľných zranení u poškodenej osoby neobstojí a nepostačuje pre vyslovenie pochybností, že k skutku došlo tak, aby bola naplnená skutková podstata trestného činu znásillenia a sexuálneho násillia tak, ako sú tieto trestné činy definované v Trestnom zákone.

Ani argument obžalovaného, že pri tom, ako mal fyzický kontakt s poškodenou (pripúšťajúc vloženie prstov do vagíny poškodenej a do jej análneho otvoru), nedošlo k jeho sexuálnemu uspokojeniu, nie je relevantný, nakoľko sexuálne uspokojenie páchatel'a nie je pre naplnenie skutkovej podstaty trestného činu znásillenia a trestného činu sexuálneho násillia rozhodujúce, ale postačuje samotný fakt, že k súložiu, bez ohľadu na jej trvanie, a k iným sexuálnym praktikám zo strany obžalovaného došlo.

Vo vzťahu k odvolacej námietke, že obžalovaný nemal vedomosť o zdravotnom stave poškodenej, že ako ošetrovatel' nemal prístup k zdravotnej dokumentácii poškodenej, má súd za to, že ide o účelové tvrdenie s úmyslom vyviníť sa zo vzneseného obvinenia vo vzťahu k definovaniu „zneužitia bezbrannosti poškodenej“. Obžalovaný si bol plne vedomý na akom pracovisku pracuje, kto sú klienti zariadenia Domova sociálnych služieb, mal vedomosť o ich správaní. Aj keby súd pripustil, že obžalovaný nevedel presne, odborne medicínsky, definovať diagnózu poškodenej, musel si byť vzhľadom na svoje pracovné skúsenosti v zariadení plne vedomý mentalitý poškodenej. Ako osoba o.i. zodpovedná za starostlivosť o

klientov zariadenia, vnímajúca ich bežné správanie, obžalovaný poznal správanie poškodenej, sám pri výsluchu opakovane vypovedal, že poškodená sa vyzliekala, či tancovala nahá, že „vystrájala na chodbách“, či robila problémy. Obžalovaný sám vypovedal, že poškodená údajne za cigarety urobila čokoľvek, vrátane sexuálnych služieb. Zneužitie týchto znalostí, ako sa poškodená „bežne“ správa, možno bezpochyby definovať ako využitie jej bezbrannosti obžalovaným.

K námietke, že súd konštatuje stav bezbrannosti poškodenej ako rozhodujúce kritérium pri vyslovení viny obžalovaného bez toho, aby tento stav definoval bližšie, či opísal skutočnosti, z ktorých je mentálne postihnutie poškodenej zrejmé, odvolací súd zdôrazňuje, že ako v podanej obžalobe, tak aj v skutkovej vete odsudzujúceho rozsudku súdu je uvedené, že poškodená S. T. bola zbavená spôsobilosti na právne úkony právoplatným rozhodnutím Okresného súdu Humenné sp. zn. Nc/1005/05 zo dňa 05.06.1995. Je nesporné, že toto rozhodnutie súdu je založené na určitých objektívnych dôvodoch prameniacych v mentálnom stave dotknutej osoby, rovnako ako aj jej umiestnenie v Domove sociálnych služieb. Taktiež boli v priebehu vyšetrovania realizované znalecké posudky na posúdenie duševného stavu poškodenej, pričom závery týchto posudkov sú súčasťou zdôvodnenia napadnutého rozhodnutia, čo v súhrne považuje odvolací súd za postačujúce pre ustálenie definovania zdravotného stavu poškodenej, jej mentálneho stavu ako stavu bezbrannosti v kontexte jeho zneužitia pri spáchaní skutku obžalovaným."

Dovolacie námietky obvineného proti spôsobu hodnotenia dôkazov a nenáležite zistenému skutkovému stavu súdmi v pôvodnom konaní tak dovolací súd hodnotil ako nespôsobilé (vecne) naplniť dovolateľom uplatnený dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku. Súčasne platí, že hodnotenie dôkazov spôsobom, ktorý nezodpovedá predstavám obvineného, nie je možné uplatniť ako dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku (ako ani žiaden iný z katalógu dovolacích dôvodov dostupných pre obvineného v rámci § 371 ods. 1 Trestného poriadku).

* * *

Dovolanie podľa § 371 ods. 1 písm. j) Trestného poriadku možno podať, ak bolo obvinenému uložené ochranné opatrenie, hoci na to neboli splnené zákonné podmienky. Obvinený k tomuto odvolaciemu bodu namietal, že odvolací súd mu uložil napadnutým rozsudkom podľa § 73 ods. 1 Trestného zákona sexuologické liečenie ústavnou formou napriek tomu, že ku dňu rozhodnutia odvolacieho súdu obvinený nebol prepustený, resp. nebolo rozhodnuté postupom podľa § 448 Trestného poriadku o ukončení ochranného sexuologického liečenia ambulantnou formou, ktoré bolo uložené rozsudkom Okresného súdu Humenné z 26. apríla 2019, sp. zn. 3T/137/2018 v spojení s uznesením Krajského súdu v Prešove z 5. septembra 2019, sp. zn. 9To/34/2019.

V prvom rade sa žiada uviesť, že v prejednávanej veci odvolací súd rozhodol o mimoriadnom znížení trestu pod dolnú hranicu trestnej sadzby ustanovenej zákonom podľa § 39 ods. 2 písm. c) Trestného zákona, a to z dôvodu, že obvinený sa skutku dopustil v čase, kedy si nevedomoval, že koná pod vplyvom sexuálnej deviácie, ktorá mala podstatný vplyv na jeho ovládajúcu schopnosť. Podľa § 39 ods. 2 písm. c) Trestného zákona (súd môže znížiť trest pod dolnú hranicu trestnej sadzby ustanovenej týmto zákonom aj vtedy, ak odsudzuje páchatel'a, ktorý spáchal trestný čin v stave zmenšenej pričetnosti, a súd má za to, že vzhľadom na zdravotný stav páchatel'a by bolo možné za súčasného uloženia ochranného liečenia dosiahnuť ochranu spoločnosti aj trestom kratšieho trvania, pričom nie je viazaný obmedzeniami uvedenými v odseku 3 a zároveň uloží ochranné liečenie), bol súd povinný (obligatórne) uložiť ochranné liečenie podľa § 73 ods. 1 Trestného zákona - súd uloží ochranné liečenie v prípade uvedenom v § 39 ods. 2 písm. c) alebo § 40 ods. 1 písm. c) alebo ak páchatel' činu inak trestného nie je pre nepríčetnosť trestne zodpovedný a jeho pobyt na slobode je nebezpečný - pričom sa pri jeho ukladaní opieral aj o závery znalkyne z odboru psychiatrie, ktorá vzhľadom na zistenú deviantnú motiváciu sexuálneho správania obvineného navrhla ochranné sexuologické liečenie ústavnou formou, pričom toto liečenie považovala za nevyhnutné, keďže pobyt obvineného na slobode zo sexuologického hľadiska možno považovať za nebezpečný. Vzhľadom na uvedené tak dovolací súd nevhliadol dôvodnosť ani tejto dovolacej námietky.

* * *

Z pohľadu dovolateľom vytýkaných chýb tak napadnutým rozhodnutím ani konaním, ktoré mu predchádzalo, nebol naplnený akýkoľvek dovolací dôvod, ani zo spektra dôvodov, ktoré dovolateľ priamo uplatnil, ale ani z iných dovolacích dôvodov, pod ktoré by ním uvedené námietky inak bolo možné podradiť (subsumovať).

Dovolací súd preto na neverejnom zasadnutí uznesením podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie obvineného odmietol, pretože je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Trestného poriadku.

Toto rozhodnutie prijal senát jednomyseľne.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.